

ANNIE DAMKJÆR

Villy Damkjær har indsendt sin mor Annie Damkjær's livshistorie, hvor han beskriver en kvinde, der aldrig var bange for at tage fat, og hvis kreativitet (og stædighed), sammen med Villys fars arbejdsomhed, gjorde det muligt for familien at få et godt liv i Aarhus.

Erindringer er indsendt af Villy Damkjær

MIN MORS LIV – PÅ GODT OG ONDT

Min mor kom til verden på en rigtig "Morten Korch bondegård" d. 28/7-1921. 8 år senere kom en lillesøster Magrethe – vores allesammens *Moster Grethe*. Vores moster døde for nogle år siden, efter længere tids sygdom.

Gården ligger i Lille Darum, midt mellem Esbjerg og Ribe og tæt på det barske Vesterhav. Et pragtfuldt sted om sommeren, men utroligt barskt om vinteren. Her var ca. 15 malkekøer, 10-15 kvier, som hele sommeren fik lov at græsse ude i marsken, for så at blive solgt til slagtning. Endvidere var der mange grise, og rigtig mange høns og kyllinger. Hestevogn og markredskaber blev trukket af et par store, flotte arbejdsheste. Oldenburgere, tror jeg nok det var.

Det var et kristent og trygt hjem. Et hjem vi børn (5 i alt) blev en meget stor del af. Her blev holdt jul, påske og pinse, og ikke mindst sommerferie. Vi børn var elskede af vores bedsteforældre, og vi elskede dem.

Efter ophold på husholdningsskole kom min mor ud at tjene på St. Darum mejeri. Her var hun både i butikken, på mejeriet og i privaten. MEN, det var storbyen Esbjerg der trak. Her fik hun så job i en bagerforretning. Her gjorde hun det så godt, så hun som 18-årig blev bestyrer af en filial, som bagemesteren åbnede i den anden ende af byen.

I Esbjerg fik min mor en rigtig god veninde, Lily. Et venskab der varede hele livet. Der kom mange unge mennesker i Lilys hjem, og her mødte min mor så min senere far. Min far var 8 år ældre end min mor, og var godt etableret i egen tobaksforretning og tilhørende lejlighed i Kolding.

Året er 1940

Krigen er begyndt at kunne mærkes. Tobak, snus, skråtobak, spiritus, øl og vin er begyndt at være svært at få nok af. Min mor passer tobaksforretningen, og sælger det hun kan få fat på, og min far tager et job på en fabrik i Kolding. Min mor har efterhånden fundet ud af, hvem der er de gode kunder... De får først og fremmest. Der skulle helst ikke være noget til tyskerne.

1. oktober 1941 kommer jeg til verden. Min mor passer forretningen, og jeg ligger i barnevognen, som står i baglokalet. Her bliver jeg ammet og puslet om, når de ringen kunder er i butikken. Min mor får en ung pige til at køre tur med mig et par gange om dagen. Tyskerne har etableret sig i ejendommen overfor tobaksforretningen samt i bagbygningen. Det er deres hovedsæde i Kolding.

1943

Min far havde to spejderkammerater, som var rimelig aktive i modstandsbevægelsen. På et tidspunkt er de ved at komme galt afsted, og må gemmes væk. Hvad er mere frækt, end at gemme dem lige overfor tyskerne hovedkvarter? Den ene kommer til at bo i baglokalet, den anden i kælderen under butikken. Det går godt i lang tid, men på et tidspunkt føler man, at tyskerne kommer for tæt på, så de bliver flyttet. Mod slutningen af krigen hører mine forældre, at de på et senere tidspunkt måtte flygte til Sverige. Den ene

endte helt i Canada. Min far og mor havde kontakt med ham mange år efter krigen.

Sidst i 1943 begynder familien én lang nomadetilværelse. Min far køber en købmandsforretning i Skibbild. Det ligger mellem Herning og Ringkøbing. Om det var fordi man følte, det var mere trygt at få familien etableret på landet, så langt væk fra tyskerne som muligt, det ved jeg ikke. Men, der var tyskere – 2 stk. som holdt øje med toget, hvad og hvem der var med. De var nu meget fredelige, og ikke andet end store drenge. Vi bor i Skibbild til krigen slutter, og så går turen i Horsens (Tobaksforretning). Senere videre til Skanderborg (Købmandsforretning).

Skanderborg bliver lidt af et vendepunkt. For første gang i mange år, får min far vind i sejlene. Det går godt i forretningen, som vokser og udvider. Det var en spændende tid. Nye varer som ikke var set før. Store tønder med sild. Store tønder med brun sæbe. Sække med mel, sukker og gryn. Mange oste som lå på hylder og skulle vendes af og til. Kæmpe kaffemølle som kører hele dagen... Og så duften af hele herligheden – Jeg kan dufte det endnu... Det var tider! MEN, katastrofen er nær!

Min far vil til Aarhus og have den helt store købmandsforretning. Til Aarhus kommer vi, men uden en krone på lommen. Det viser sig, at manden der købte forretningen i Skanderborg, var én stor svindlerkarl. På kort tid formøbler han hele varelageret og går på "røven". Konen har særeje, og selvom hun er velhavende, kan hun ikke drages til ansvar for noget. Min far får ikke én krone for forretningen, og ovenikøbet kommer han til at hæfte for noget af varelageret...

Aarhus 1949

Hvad gør man, hvis man ikke kan finde en lejlighed? Man lejer et sommerhus i Risskov. Min far får arbejde på en standsejernsfabrik, og mor passer børn. Nu er vi nemlig blevet 3 – Villy, Flemming og Mogens. Det bliver for dyrt med sommerhuset, så det bliver byttet ud med en kolonihave. MEN nu har min mor efterhånden fået nok! Nu kommer hendes vestjyske stædighed og kreative evner til overfladen. Slut med alt den flytten rundt. NU skal der ske noget!

En fiskeforretning i Fredensgade er til leje (salg). Bag forretningen er en toværelses lejlighed med fjernvarme og varmt vand. Min mor ser kvarteret an. Her er en købmandsforretning, en bager, en slagter, en frisør, et mejeriudsalg og Aarhus Ladestation. Gaden summer af liv, og der bor en masse mennesker i, og omkring kvarteret. Hun slår til, og butikken og lejligheden er vores. Det bliver dog ikke som fiskehandler mor etablerer sig. Men med frugt og grønt.

Det viser sig at være et klogt valg. Tiden er med min mor. Det er nemlig her danskerne for første gang ser en hel stok med bananer, store trækasser med dadler, figner i løs vægt og senere kommer de store spanske juleappelsiner i dekorative spånkasser. Hver appelsin var pakket ind i blødt silkepapir. Det var spændende luksus...

Mor starter forsigtigt med de mest almindelige varer; frugt, grønt og kartofler. Hun åbner kl. 8 – og til middag er butikken tom. Hun drejer nøglen, og er klar over, at hun har fundet en guldmine. Hun ringer til en frugt og grøntgrossist; ”Kom og fyld min butik op, og giv mig 14 dages kredit!”. Det samme gør hun til et papirfirma; poser, papir, papæsker osv. De tror på hende, og det bliver til fælles bedste nogle år fremover.

Min mor udvider sortimentet med BLOMSTER. Her kommer hendes kreative evner hende til gode. Baglokalet, som var stue for familien, bliver inddraget til lager og blomsterbinderi. Her er brugt mange nætter på at binde ”dagens buket”... Til jul adventskranse, juledekorationer og pyntegrønt... Resten af lejligheden lejer min mor ud til en familie i akut bolignød. Det viser sig at blive et langvarigt venskab med familien, som vi børn også fik megen glæde af.

Vi er flyttet i en stor lejlighed i Banegårdsgade. Min far har skiftet standsejersfabrikken ud med et job på Auktionshallen som blomstersælger og grossist. Det er fra kl. 6 om morgenen. Byens blomsterhandlere har været på auktionshallen og købe ind hos min far – inden kl. 10:30. Det der ikke er nået at blive solgt, bliver læsset på varevognen, og min far kører ind til Aarhus, og får det sidste afsat i forskellige butikker.

Min mor knokler i butikken, og min far hjælper til, når han kommer hjem. Familien Damkjær kommer ovenpå igen, og ser lyst på tilværelsen for første gang i mange år... MEN, intet varer evigt. Enhver ting har sin tid!

Ejendommen hvor vi bor, på hjørnet af Orla Lehmanns Allé og Banegårdsgade skal rives ned. Vi skal finde et nyt sted at bo, og det bliver Brendstrupvej 37. Samtidig bliver den nye rutebilstation bygget. Her kommer små butikker, og også én med blomster, frugt og grønt... Min mor vælger ikke at tage kampen op, af tidligere tiders erfaring. Hun sælger butikken og får et job på apoteket på Aarhus Kommunehospital. Hun har senere sagt: "Havde jeg da bare gjort det for mange år siden". Selvom det var en stilling på fuld tid, følte hun det som en halvdagsplads.

Min far har stadig ambitioner. ***Han vil selv!*** – og nu får han en god idé. Han kunne tænke sig at blive kørelærer... det kunne jo godt kombineres med blomstersalget. Han var for det meste færdig ved 13-14-tiden, så eftermiddagen kunne jo bruges som sådan... Han går i gang med at læse. Det er ikke så nemt, når man er rundet de 50 år. MEN på rekordtid etablerer han sig som kørelærer. Det bliver en kæmpesucces. Min far er meget afholdt, og det viser sig, at mund til mund-metoden er den bedste reklame, og han må sige "nej tak" og sende mange af hans elever videre til hans kollegaer...

Nu kører det i mere end én forstand for min far og mor. Nu er der råd til ferie. Gardasøen i Italien bliver besøgt flere gange. Der bliver købt sommerhus på Alrø ved Horsens Fjord. Det bliver de bedste år min mor og far har sammen. Her trives hele familien, og det kan ikke tælles, hvor mange gode minder alle vi børn og børnebørn har fra Horsens Fjord... Tak for det far og mor.

Eventyret ved Horsens Fjord varede 10 år. Så dør min far pludselig 62 år gammel. Min mor blev enke som 53-årig, og har været alene siden. Nu er hun snart 92 år. Hun har klaret det helt fantastisk, og har formået at holde sammen på familien. Mor har boet på Brendstrupvej 37 i over 50 år.

Nu er du kommet på Abildgården. Jeg har på fornemmelsen, at du føler dig godt tilpas der. Jeg håber, personalet på Abildgården vil gøre dit livs efterår til en dejlig oplevelse. Det fortjener du...

Jeg glemte min lille fortælling: Der kom to børn mere. Min søster Ingelise og en efternøler, som kom til at hele Thomas Ole.

Ole blev min mors største oplevelse, og hendes største sorg. Ole var i Afrika i 8 år. Først for Mellemløst Samvirke, senere for Danida. Min mor besøgte ham i Afrika sammen med min bror Mogens og hans hustru Karin. Det blev til to måneders intens oplevelse. Min lillebror døde desværre for to år siden, kun 54 år gammel...

I brevet her beretter svigerdatter Karin om turen til Afrika:

“I februar 1987 tog Anni på sin første og eneste virkelig lange rejse hjemmefra. Hun var væk i ca. 2 måneder, og hun var sammen med sin søn Mogens og hans kone Karin. Turen gik til Zambia, hvor Anni's yngste søn Ole havde været ulandsfrivillig i nogle år. Han havde mødt sin udkårne, Lilian, der var indfødt Zambianer. Året før vores rejse var de blevet gift på afrikansk vis, hvor Ole havde betalt et vist antal "køer" for at Lilian til hendes far. Men Anni var desværre ikke med til brylluppet.

Vel ankommet til Lusaka mødte vi Ole og Lilia, og sammen kørte vi til den by, hvor Ole var udstationeret og boede i – Chililabombwe. Det var en lang tur på grusveje, og her fik vi et godt indtryk af Afrika. I Chililabombwe boede vi nogle dage i Oles hus, og vi besøgte hans arbejde på en tømmerskole, og lærte hans kone Lilian bedre at kende. Desværre talte Annie ikke engelsk, som var det sprog, som Lilian talte med os. Men de forstod hinanden alligevel. Vi havde det rigtig sjovt med det, fordi Annie kunne grine af sig selv.

Ole og Lilian havde besøg af Lilians 3-årige lillesøster, Janet, som de senere adopterede og tog med til Danmark (de kunne ikke selv få børn).

Efter noget tid i Chililabombwe kørte vi sammen med Ole og Lilian til Kapwe for at besøge Lilians forældre. Da vi lige så stille kørte ind i landsbyen, blev bilen omringet af en masse børn. De pegede og pegede på Annies hår, som var helt hvidt. Lilian fortalte, at det var meget sjældent, så folk var meget ærefulde overfor Annie, for hun måtte bestemt være gammel. Da vi kom frem til forældrenes hus, blev Annie og Lilians far placeret i de eneste to stole, som familien ejede – de var jo de ældste. De var ved at bygge et nyt hus, men de boede stadig i det gamle, som var en lerhytte med kun to rum. Maden blev lavet over bål på jorden, og der var ingen elektricitet eller kloaksystem. Det var en stor oplevelse, fordi det var så anderledes. Så fortsatte turen til Zimbabwe, hvor vi skulle se det storslåede Victoria-vandfald. Vi blev indlogeret i en slags campinghytte tæt på vandfaldet, hvor aberne var frække og prøvede at

hugge vores mad. Det syntes Annie var vildt sjovt! Man kunne krydse vandfaldet på en hængebro. Det var SÅ imponerende! Ingen af os havde set noget lignende. Vandmasserne brølede ud over kanten så det var umuligt at tale sammen, og vi blev plaskvåde, fordi der var en hel tåge af vand i hele området.

Efter Victoria fortsatte vi til en nationalpark, hvor Ole havde reserveret hytter til os. Her så vi løver der lå midt på vejen foran os! Elefantflokkene var så tæt på os, at vi næsten kunne røre dem, og aftenen sad vi foran vores hytte og kunne høre flodheste nede i den nærliggende sø. Også her var der frække aber!

Efter en måneds tid i Zimbabue købte Annie, Mogens og Karin togbilletter fra Lusaka til Dar es Salaam i Tanzania. En tur på tre dage. Vi købte billetter til 1. klasse og havde en kupe for os selv med brikse der kunne slås op om natten. Det var en meget smuk tur gennem Østafrika, og vi så så mange dyr: giraffer, impalaer, gruer osv. I Dar es Salaam var der en sindsygt høj luftfugtighed – puha det var slemt. Vi skyndte os videre ud til Zanzibar, en ø der ligger ud for Dar es Salaam. Her boede vi os Mogens gamle venner fra Aarhus, og vi tog på ture ud til østkysten, hvor der var smukke uberørte strande uden en eneste turist.

Denne Afrika-tur har været Annies store eventyr. Selvom hun ikke kunne tale med folk, betød det ikke en pind, fordi hun af sit væsen altid var så smilende og imødekommende.

Hun har et album med billeder som hun elsker at kigge i“

– Villy Damkjær